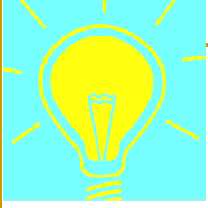

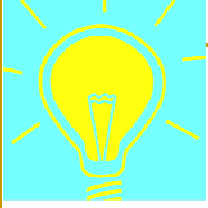
Procedurile de planificare, aprobare și implementare a investițiilor de către titularii de licențe

Gheorghe LUPAN
Șef departament ANRE

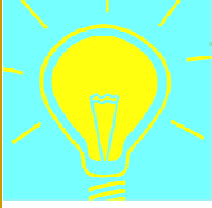
Situația existentă pînă la restructurare

- ❑ **Infrastructura învechită (uzura la nivel de 70%).**
- ❑ **Lipsa de investiții în sector într-o perioadă de mai mult de 15 ani**
- ❑ **Contoare la energia electrică instalate în anii 1965-1980 și neverificate mai mult de 10 ani, lipsa de contoare la consumatorii casnici de gaze naturale și energie termică;**
- ❑ **Pierderi și furturi de energie electrică (total 20-30%), gaze naturale (10-15%), energie termică (peste 25%)**
- ❑ **Neplăți cronice (la nivel de 100 ml.\$ energie electrică, 150 mil \$ energie termică și 115 ml \$ gaz), achitări de tip barter (50-70%);**

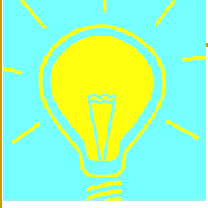
Situația existentă pînă la restructurare

- ❑ **Datorii enorme față de furnizorii de energie și gaz (echivalent cu consumul anual de energie și gaze naturale, 262 ml.\$)**
- ❑ **Tarife care nu acopereau costurile necesare (pierderi de peste 125 ml.\$);**
- ❑ **Deconectări în evantai a energiei electrice**
- ❑ **Lipsa de surse pentru investiții**

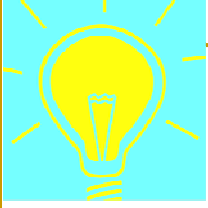
Măsurile implementate

- ❑ Restructurarea sectorului electroenergetic (monopol natural vertical integrat) și crearea:
- ❑ 4 întreprinderi de producere a energiei electrice (3 CET și CHE)
- ❑ 5 (actualmente 3) întreprinderi de distribuție și furnizare a energiei electrice
- ❑ Privatizarea a 3 întreprinderi de distribuție (actualmente comasate în una).
- ❑ ÎS “Moldelectrica” – transport și serviciul de dispecerat (nu sunt pasibile de privatizare)
- ❑ SA “Moldovagaz” (50% acțiuni ale SAD “Gazprom”) – importatorul de gaze naturale, cu crearea a 13 întreprinderi fiice (persoane juridice): 1 întreprindere de transport a gazelor naturale și 12 întreprinderi de distribuție și furnizare a gazelor naturale
- ❑ Apariția a altor 13 întreprinderi private de distribuție și furnizare gaze naturale.

Măsurile de ordin legislativ și normativ

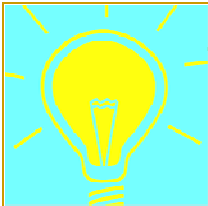
- ❑ Elaborarea și adoptarea Legilor cu privire la energetică, cu privire la energia electrică și cu privire la gazele naturale.
- ❑ Crearea organului regulatoriu independent (ANRE).
Elaborarea Metodologiilor de calculare și aplicare a tarifelor pentru transportul, distribuția energiei electrice și respectiv gazelor naturale.
- ❑ Alte acte legislative și normative care să contribuie la eficientizarea activității întreprinderilor din sectorul energetic

Investițiile în complexul energetic

Evoluția:

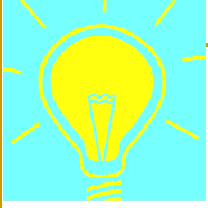
- În 2000-2003 investiții doar la RED Union Fenosa (RED privatizate)- în mediu 6,0 mil. \$ anual
- Din 2004 investiții în toate RED și întreprinderea de transport a energiei electrice , în rețelele de gaze investiții efectuate doar de stat și cetățeni –în total peste total la nivel de 15- 23 mil \$ anual
- În 2002-2008 în 100 mil. \$
- Din 2009 investiții private în sectorul de gaze.
- În 2010 investiții de peste 28 mil.\$ în sectorul electroenergetic și peste 24,6 mil. \$ în sectorul de gaze.
- În 2011 investiții aprobate de Agenție: sectorul electroenergetic cca 29 mil \$, sectorul de gaze naturale- cca 25 mil \$.

Investițiile în complexul energetic

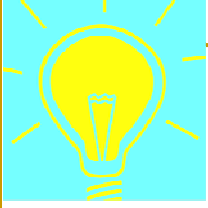
■ Factorii de influență:

- Organ independent de reglementare;
- Reguli clare și stabile pe o perioadă de lungă durată;
- Licențe de activitate cu condiții neschimbate unilateral pe o perioadă de 25 ani;
- Indicatorii de calitate și responsabilitate pentru neconformare;
- Metodologia tarifară pe o perioadă de 5-7 ani, corespunzătoare regulilor economiei de piață;
- Rentabilitate conform WACC la activele nete ale întreprinderii;
- Tarife care acoperă costurile necesare;
- Prevederile obligatorii în Metodologie de a utiliza uzura activelor existente la efectuarea de noi investiții;
- Condițiilor egale pentru toți investitorii și recuperarea prin tarif a investițiilor efectuate (uzura și rentabilitatea).

Planurile investiționale

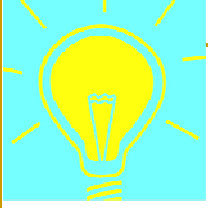
- Planurile investiționale strategice ale întreprinderilor
- Planuri anuale (aprobate de ANRE)
- Eficiența investițiilor
- Modificarea planurilor anuale (cu acordul ANRE)
- Raportul privind efectuarea planului de investiții anual (prezentat ANRE)
- Acceptare în tarif doar a investițiilor efectuate în conformitate cu planul aprobat de ANRE.

Planul investițional anual

■ Structura:

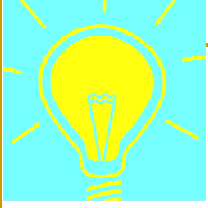
- ❑ Investiții în extinderea noilor rețele (în baza planurilor urbanistice de dezvoltare);
- ❑ Investiții în reconstrucția, renovarea, modernizarea, restabilirea rețelelor existente;
- ❑ Reparațiile capitale ale mijloacelor fixe (capitalizare);
- ❑ Investiții în contorizarea;
- ❑ Procurarea de utilaj, echipament,
- ❑ Investiții în clădiri și construcții;
- ❑ Investiții în mijloace de transport;
- ❑ Investiții în sisteme, programe, tehnică de calcul;
- ❑ Investiții în informatică, telecomunicații, telemetrie, automatizări;
- ❑ Alte investiții.

Principiile investiționale

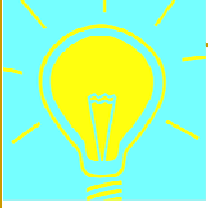
Necesități:

- Construcția de noi rețele în conformitate cu planurile urbanistice, planurile de gazificare a localităților
- Creșterea cerințelor de consum a consumatorilor existenți
- Telemetrie, automatizări, telecomunicații
- Contorizare
- Obligațiuni privind calitatea serviciilor
- Renovarea, reabilitarea, modernizare rețelelor existente
- Reducerea consumului tehnologic și pierderilor în rețele
- Infrastructura auxiliară și creare condițiilor de muncă

Cerințe față de planurile investiționale

- ***Argumentarea:***
 - necesitatea;
 - valoarea;
 - sursa de investiții;
 - perioada de dare în exploatare;
 - eficiența (numărul de consumatori noi, creșterea vânzărilor, îmbunătățirea calității serviciilor prestate, reducerea pierderilor, cheltuielilor, influența asupra tarifului, etc.);
 - durata de viață a mijloacelor fixe

Rolul organului de reglementare

- **Deciziile de aprobarea a planurilor și rapoartelor investiționale se bazează pe:**
 - Analiza tehnică și economică a investițiilor propuse
 - Necesitate și legalitate
 - Transparență și imparțialitate
 - Justificare economică în interesul sectorului, interesele naționale și interesele consumatorului;
 - Instrumente eficiente de reglementare a procesului investițional (proceduri, instrucțiuni, sancționări, proceduri tarifare, organizare profesională, etc.);
 - Egalitate pentru toți, corectitudine și eficiență;
 - Decizii prompte și la timp.

Problemele de bază

- Lipsa de experiență profundă și de specialiști pregătiți în domeniul investițiilor
- Inexistența pieței financiare și a mecanismelor de determinare a nivelului corect și rezonabil a ratelor de rentabilitate.
- Factorii externi: criza economică, restricții, dependența de importul utilajului, materialelor, serviciilor, etc.
- Starea economică: lipsa de resurse, stagnare, inflația înaltă
- Tratări și opinii diferite
- Uneori neconcordanță între atribuțiile ANRE și acțiunile Guvernului, Parlamentului, Președinției.

Vă Mulțumim!